

Vallankumous==kulttuurin edistyneen ehto

Jos suuret yhteiskunnalliset kumoukset päättyvät vallankumouksellisten häviöllä, on menetys sivistyksellisessäkin suhteessa arvaamattoman suuri. Historia on tavattoman rikas tällaisista esimerkeistä. Missä vallankumous on tukahtunut tai päättynyt epäselvien yhteiskunnallisten aineiden väliaikaisella voitolla, ovat seuraukset heti näkyneet — tietysti ensi tilassa taloudellisilla aloilla — mutta myöskin n. s. kulttuurialoilla.

Sellainen yhteiskunnallinen luokka, joka pysyy ulkonaisten olosuhteiden varassa vallassa, näyttää heti sisäisen tyhjiytensä. Korkeimmatkin kulttuurisaavutukset tämä luokka pystyy mataloittamaan tai asettaa ne palvelemaan kääpöimäisiä tarkotusperiään, joka merkitsee koko kulttuuritason laskeutumista. Voitossa rähmastelevä herrasluokka kaikenlaisine suojatteen, väärentelijöineen ja tylsästi käytettyine apurahoineen rientää tukemaan "voittoansa" yrittämällä muuttaa sivistysilmioidenkin suunnan toista latua kulkemaan kuin mitä se sille luonnollisissa taloudellisissa edellytyksissä olisi mahdollista.

Tätä ainetta pohdittaessa ei tarvitse pysyä ylimalkaisten huomautusten varassa. Jokapäiväinen elämä tarjoaa rikkaan tutkimuslähteen asianharrastajalle.

Historiallisesti tarjoaa Ranskan toisen keisarikunnan sivistyselämä verrattomia lähteitä.

Petoksen avulla työnnettiin tasavaltaiseen maahan keisarius. Se alkoi kuin ihana demokraattinen paimenlaulu presidentinvaaleilla ja päättyi kruunupäiseen kummitukseen — keskellä tasavaltalaista enemmistöä. (Tapaus uusiutui Suomessa). Paavi oli mukana tässä laikaisessa pelissä; se sai palkkionsa m. m. koululaitoksen järjestämisen vatikaanilaisessa hengessä ja niinmuodoin sai Ranskan nuorison kasvattaaksensa. Taisteluissa väsynyt vallankumous heitti melkein taistelematta

saavutuksensa keisariudelle, ja niin tuli toisen keisarikunnan aika, Napoleon kolmas sen päämiehenä; hänet äänestettiin ensin presidentiksi ja jullisti sittemmin itsensä keisariksi; taantumus prameilee mieheummin kuninkaallisissa kauhtanoissa, vaikka se "demokratiasakin" löytää tarpeeksi mukavia temmelysmahdollisuuksia.

Heti kun tällainen ulkonainen tila osottaui toistaiseksi ainakin pysyväiseksi, alkoi valtaapitävä ylimystö ja kapitalismi muovailla mielialaa. Mielialan muovaaminenhan se on tärkein tehtävä voitaneelle taantumukselle, samoin voitaneelle vallankumouksellekin.

Musiikissa ilmeni tämä taantumusaike. Offenbach pintapuolisessa järjettömän keveässä ja julkeassa operetteatterissa. Offenbach oli saksalainen säveltäjä, vaikka oleili Pariisissa. Leipoi toista sataa operettia, joista nykyaikoihin saakka on säilynyt ainoastaan yksi, nimittäin 'Hoffmannin sadut' — ja sekään ei suinkaan niin paljon etevyytensä kuin aiheensa takia. Kirjallisuudessa ilmeni taantumus matalamielisessä, loistavaa ulkokuorta hakevassa paimenkirjallisuudessa ja näytelmisissä, joissa henkinen rietaus ja tyhjiys kilpailivat keskenään. Vaikkapa tämä aika voisikin esittää muutamia erikoisaavutuksiakin, ovat ne kuitenkin kaikki läheneitä kynistä, jotka taistelivat taantumusta vastaan ja kobottivat vallankumouksen loppua. Aikaisempi Ludvigien suosima hovipaatos tuli määräväksi muodiksi kaikilla aloilla. Kaikes huomasi tuota kulttuurin pikkunäperrysharrastusta, suurten päämäärien puutetta, köyhtymistä, renkutusmaisuuksia ja sileyttä, jonka alla mätä oleili. Offenbach määräsi maun musiikissa, kirjallisuus oli mataloitunut muutamien hovikeikarien ajanvieteharrastukseksi, maalaus melkein tukehtui näiden muutamien vuosien aikana, sillä kun ei ollut eikä saanut olla muuta esitettävää kuin taantumuksen ylistäminen. Missä

se vapautui uskonnollisesta puristuksesta, tuli tilalle toinen: keisarillinen makutavoittelu prameine univormuihin ja kaikkinne muine ilveineen. Poikkeukset vain vahvistavat sääntöä. Ne harvat kyyyt, joita tämä aika voi esittää, olivat oppositiosissa valtiollisessa ja yhteiskunnallisessa merkityksessä. Niitä ei saa laskea taantumusta palvelevien orjien suureen laumaan.

Kääpiöityminen henkisessä merkityksessä ei ole vailla tarkoituksenmukaisuutta. Mataloitunut henkinen tuotanto palvelee aivan itsetietoisesti valitsevaa käskijäänsä. Ei ole mikään salaisuus, että esimerkiksi Venäjän tsaarivalian aikana ne vähäiset apurahat joita herui esitettävälle taiteelle, tulivat vasta tarkan tutkimuksen jälkeen, jossa tutkimuksessa oli esitetävä todistus, että esitykset eivät asetu keisarillista makua vastaan. Niinpä siitä seurasi, että "elämä tsaarin edestä" voi olla ohjelmistossa vuosi vuoden jälkeen alati tönkön ja koteloituneen tsaarimahdin silmäruokana. Venäjän henkiset harrastukset olivat tosin niin paljo voimakkaammat ja imivät elinvoimaansa luonnosta, sen elämälle välttämättömästä lähteestä, että mikään mahti ei olisi sitä voinut kukistaa. Sellaisissa oloissa tuli melkein jokaisesta kirjoittavasta ihmisestä merkittävyys, jokaisesta säveltäjästä kansan suuren hädän julkituoja. Voimakkaana pursui se salattujen sanojen ta-

kaa. Ja kun tsaarimahti kukistui, oli sen ylläpitämä "keisarillisuus" henkisesti tuotannossa kuin pyyhkäisty olemattomiin. Se katosi samana päivänä kuin keisarikin oli kadonnut valtiollisesta elämästä. Yhteiskunnan väkevät pohjavirrat ryntäsivät etualalla ja alkoivat kiihkeässä luomisinnossa tuoda esille sitä Venäjän kansan sydämessä olevaa pyhää ja suurta sanottavaa, joka nyt, onnellisesti päättäneen valankumouksen jälkeen, on niin suuri ja merkittävä, että kaikista maista voisi mennä pyhiinvaeltajia tutkimaan henkisen uudestaanrakentamisen merkittäviä, jalomuotoisia saavutuksia. Kun valtiomahti kaikkine käytettävissä olevine keinoineen siirtyi yhteiskuntaa ylläpitäville joukoille, kun valtiomahti yhteiskunnallisessa ja mieskohtaisessa merkityksessä ei asetu kehitystä vastaan, kun koko kansa, kuin suuri muurahaispesä, rientää kantamaan kortensa yhteistä, suurta rakennusta varten, syntyy tulos, joka koko ihmiskunnan historiaan merkitään loistavana saavutuksena. Ensimmäisen kerran maailmanhistoriassa hallitus ei asetu henkisiä harrastuksia vastaan, vaan kiihottaa senkin alan työskentelijöitä avustuksellaan; siten ikäänkuin puserretaan se ulos, kaikki se, mitä kansalla on sanottavaa — ja tässä jalossa kilpailussa todellinen kyky saa ansaitsemansa huomion. —

Suom. "Politikenista".

